

ז'בינסקי, ין

(Jan Zabinski) (1897-1974). חסיד אומות העולם פולני. ז' קיבל תואר דוקטור בהנדסה חקלאית וזואולוגיה. ערב הכיבוש הגרמני היה ז' מנהל הגנים הזואולוגיים של ורשה. הגרמנים מינוהו גם למפקח הראשי של גני הציבור בעיר. ז' ניצל את ההזדמנות לבקר בגטו ורשה, לכאורה כדי לבדוק את מצב הצמחייה בין חומות הגטו, ושמר על קשר עם עמיתים וידידים יהודים שמלפני פרוץ המלחמה וסייע להם להימלט ולמצוא מקום מיפלט בחלק ה'ארי' של העיר.

כלובים רבים בגן החיות רוקנו מבעלי החיים ששכנו בהם בעת התקפות האוויר על ורשה בספטמבר 1939; ז' ניצל מקומות המסתור הללו בשביל היהודים הנמלטים. במרוצת שלוש שנים מצאו עשרות יהודים מיקלט זמני בכלובים הנטושים, מעבר לגדה המזרחית של נהר הוויסלה, עד שהתאפשר להם לעבור למקומות מסתור קבועים אחרים. נוסף על כך קיבלו כתריסר יהודים מיקלט בביתו הפרטי בין שתי הקומות בתחום גן החיות. במיבצע מסוכן זה סייעה לז' רעייתו אנטוניה, סופרת ידועה, ובנם הצעיר, רישרד, שדאג לצורכיהם של היהודים האומללים הרבים שהיו בחסותם.

תחילה שילם ז' מכספו לממן את קיום היהודים שהציל. אחר כך נתקבלו כספים דרך הוועד היהודים שבראשות ד"ר אדולף ברמן, יז'י זמיאן ורחל אוארבך. ז' היה חבר פעיל בארגון המחתרת הפולנית 'ארמיה קריובה', השתתף ב'מרד ורשה הפולני' באוגוסט-ספטמבר 1944, ועם דיכוי המרד נשבה ונלקח לגרמניה. רעייתו אנטוניה המשיכה בפעילותו של בעלה, ודאגה לצורכיהם של כמה מהיהודים שנותרו בין חורבותיה של העיר. ב-1965 העניק יד ושם לין ולאנטוניה ז' את התואר חסידי אומות העולם.